

บทที่ 1

ความเป็นมาและปัญหา

ความเป็นมา

จากการวางเป้าหมายให้แหลมฉบังเป็นแหล่งอุตสาหกรรมในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (2525-2529) นั้น ได้มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ความต้องการแรงงานจึงตามมา เพราะการดำเนินการด้านอุตสาหกรรมจะต้องใช้แรงงานเป็นหน่วยการผลิต

พื้นที่ในบริเวณแหลมฉบังได้เริ่มมีการดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จนแล้วเสร็จในส่วนที่ 1 ปี พ.ศ. 2534 เมื่อดูจากตัวเลขของประชากรในจังหวัดชลบุรี(ตามตารางที่ 1.1) ตั้งแต่ปี 2530 มาจะมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 1.67 แต่มีในช่วงปี 2531 ที่เป็นช่วงเริ่มโครงการก่อสร้าง สิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภคในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ช่วงนั้นเรียกได้ว่าเป็นช่วงบูมใหญ่สำหรับโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทำให้มีตัวเลขประชากรอพยพที่เข้ามาสูงมากกว่าปรกติ ต่อจากนั้นอัตราการเพิ่มของประชากรได้มีการชะลอลงในปีต่อมา จากการที่มีการอพยพเข้ามามากเกินไป หลังจากนั้นจึงเพิ่มอย่างคงที่ในช่วงปี 2533-34 ในปี 2535มีตัวเลขอัตราการเพิ่มลดลงเนื่องจากเศรษฐกิจซบเซาจากสงครามอ่าวเปอร์เซียและมีที่คาดว่าอัตราแรงงานจะเพิ่มสูงขึ้นอีกในปี 2536

ตารางที่ 1.1 ตารางแสดงจำนวนประชากรและอัตราการเพิ่มประชากรจังหวัดชลบุรี ปี 2530-2536

ปี	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536
ชลบุรี	849,807	897,207	896,340	910,570	924,992	927,458	948,165
อัตราการเพิ่ม	1.67	5.43	-0.10	1.58	1.57	0.27	2.23

ที่มา: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และในช่วงปี 2536 จังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากรย้ายเข้าในจังหวัดถึง 99,522 คน¹ และมีจำนวนแรงงานในจังหวัดถึง 71,063 คน² จากการใช้จำนวนคนอพยพเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมากนี้ ทำให้ตลาดที่อยู่อาศัยมีการซื้อขายเป็นจำนวนมาก แต่จำนวนที่อยู่อาศัยที่มีการซื้อขายในจังหวัดถึง 27,377 หน่วยนั้น เมื่อเฉลี่ยมูลค่าการซื้อขายต่อรายแล้ว จะเป็นราคาถึง 611,000 บาทต่อหน่วย³ แสดงให้เห็นว่าตลาดที่มีการรองรับเรื่องที่อยู่อาศัยนั้นไม่ใช่ตลาดที่อยู่อาศัยของกลุ่มแรงงานผู้มีรายได้น้อย - ปานกลาง เนื่องจากมีราคาสูงเกินความสามารถในการจัดหาได้ของแรงงานในกลุ่มนี้

ส่วนที่อยู่อาศัยให้เช่าที่อยู่ในความดูแลของการเคหะฯที่กระจายกันในส่วนภูมิภาคนั้น ในจังหวัดชลบุรีมีโครงการที่อยู่อาศัยให้เช่าจำนวน 80 โครงการ รวมเป็น 5,974 หน่วย มีราคาค่าเช่าเฉลี่ย 1,000 - 8,000 บาท สำหรับห้องพัสดขนาด 8 - 49 ตร.ม. ราคาค่าเช่า 2,000 - 8,000 บาท สำหรับห้องแอร์ ขนาด 10 - 35 ตร.ม. มีจำนวนห้องว่างเหลืออยู่ 1,169 หน่วย⁴ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นห้องเช่าที่มีราคาสูง

จากสถานะการณ์ที่อยู่อาศัยที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่ามีเพียงส่วนน้อยที่ดำเนินการด้านที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับลูกจ้างระดับแรงงาน ได้แก่ที่อยู่อาศัยแบบเช่าที่มีค่าเช่าอยู่ในเกณฑ์ 1,000-3,000 บาท ซึ่งมีไม่พอเพียงกับความต้องการ ทำให้ลูกจ้างแรงงานยังคงมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนที่อยู่อาศัย เพราะไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ

แต่ทั้งนี้แรงงานยังเป็นที่ต้องการในการผลิตอีกเป็นจำนวนมาก จากแนวโน้มการลงทุนที่เพิ่มขึ้นในทุกๆปี โดยเฉพาะโรงงานขนาดใหญ่ที่มีแรงงานเป็นส่วนสำคัญในการผลิต ความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมากของโรงงานขนาดใหญ่นั้น ตัวผู้ประกอบการโรงงานขนาดใหญ่จึงควรที่จะมีวิถีทางในการจัดการเรื่องแรงงานที่ดีเพื่อเป็นการลดปัญหาเรื่องแรงงานที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นวิธีการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานขนาดใหญ่ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการจัดการที่ดีจึงควรที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในภาพรวมที่เกิดขึ้นได้

ความต้องการแรงงานยิ่งมากก็ยิ่งทวีปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขแล้ว ก็จะทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีกมาก เช่น การบุกรุกที่ว่างเปล่าปลูกสร้างที่อยู่อาศัย เกิด

¹ สำนักงานสถิติจังหวัดชลบุรี สมุดรายงานสถิติจังหวัด, 2537, หน้า 5.

² สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ทั่วเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, 2537, หน้า ก-1.

³ ธนาคารสงเคราะห์, รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัยปี 2538 และแนวโน้มปี 2539, หน้า 62

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 103

เป็นชุมชนแออัด มีปัญหาด้านสุขอนามัยของชุมชน ปัญหาสังคมและสภาพแวดล้อมอันเกิดจากแหล่งเสื่อมโทรมต่างๆ

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงต้องการศึกษาถึงวิธีการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในโรงงานขนาดใหญ่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือหาวิธีป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ และลักษณะการอยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานในโรงงานขนาดใหญ่ ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง
2. เพื่อทราบถึงวิธีการจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานในโรงงานขนาดใหญ่ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง
3. ศึกษาถึงลำดับของปัจจัยที่มีผลในการจัดหาที่อยู่อาศัย

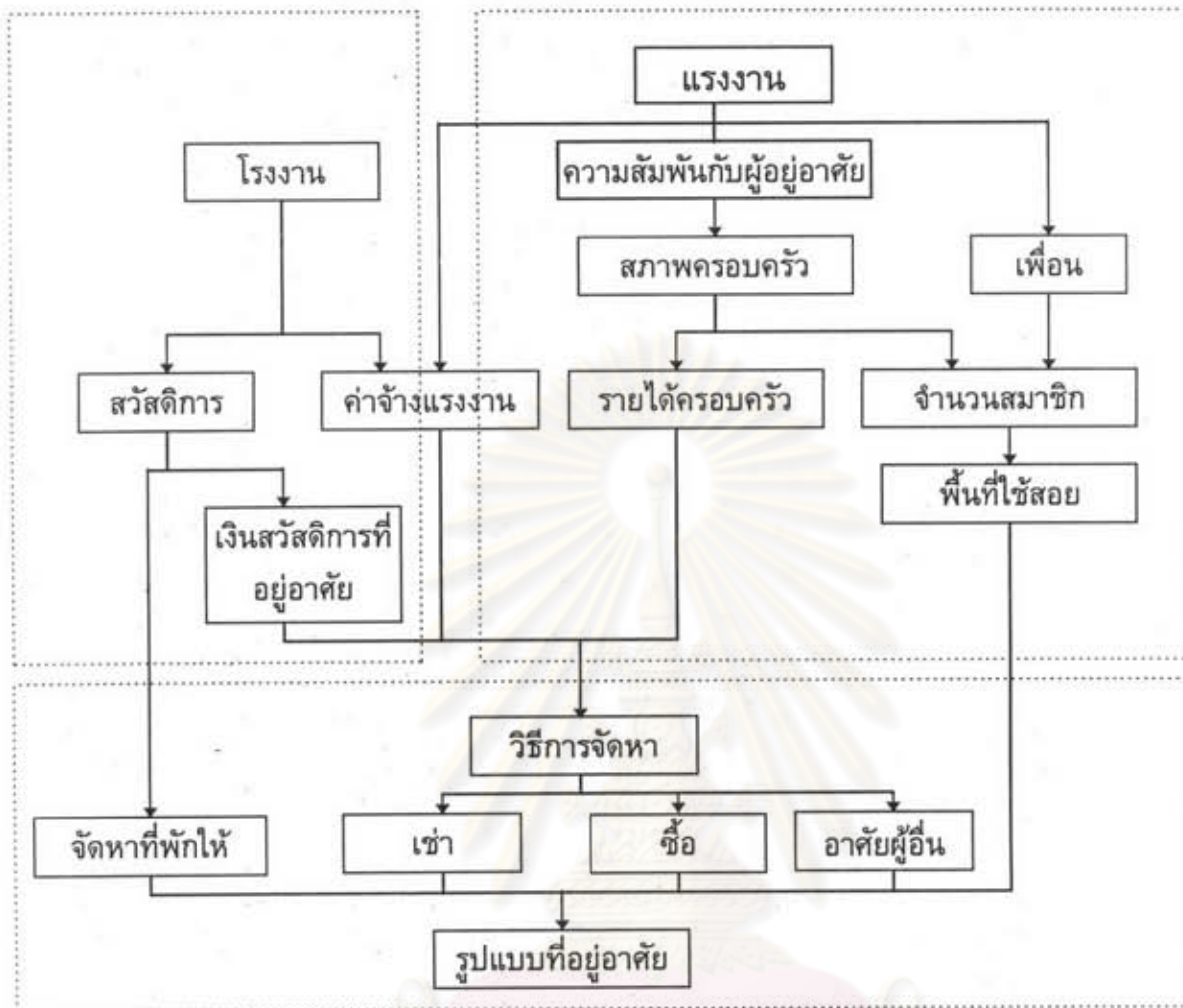
ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของพื้นที่ทำการศึกษาคือ โรงงานในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษาได้กำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์ขั้นตอนในการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1.1 แล้วนำปัจจัยมาศึกษา

แผนภูมิที่ 1.1 นี้ จะแสดงถึงขอบเขต และองค์ประกอบในการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในการศึกษาครั้งนี้ โดยการจัดหาที่อยู่อาศัยจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนประกอบ คือ ในส่วนของโรงงานที่มีผลกับแรงงาน คือ 1. ในส่วนของค่าจ้างแรงงาน และส่วนของสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ที่แรงงานสามารถนำไปใช้ในการจัดหาที่อยู่อาศัยได้ 2. ส่วนของแรงงาน ที่มีปัจจัยหลักใน 2 เรื่องคือ เรื่องรายได้ และจำนวนสมาชิก ที่เป็นองค์ประกอบในการจัดหาที่อยู่อาศัย 3. ส่วนสุดท้ายได้แก่ส่วนของการจัดหา เป็นการนำองค์ประกอบในส่วนของโรงงาน และส่วนของแรงงาน มา พิจารณาหาความเหมาะสมในการเลือกที่อยู่อาศัย เพื่อให้ได้รูปแบบของที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมกับสถานภาพของแรงงาน

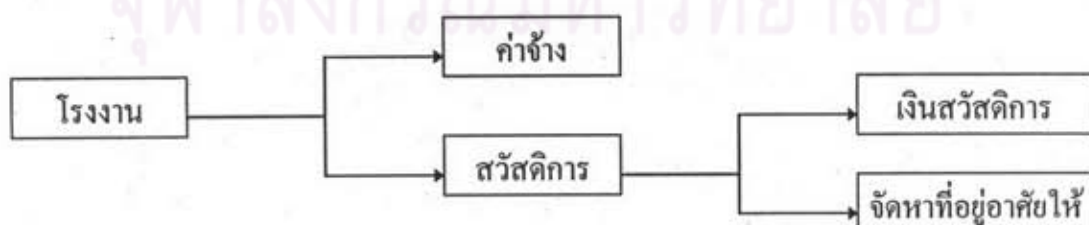
จากแผนภูมิของการจัดหาที่อยู่อาศัย(แผนภูมิที่1.1)ที่ได้กำหนดขึ้นนี้ และใช้เป็นขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ ได้แยกองค์ประกอบออกเป็นส่วนเพื่ออธิบายตามรายละเอียดดังที่จะได้กล่าวต่อไป

แผนภูมิที่ 1.1 แผนภูมิแสดงการดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานขนาดใหญ่

การศึกษาครั้งนี้มีการกำหนดขอบเขตตามแผนภูมิที่ 1.1 แผนภูมิการจัดหาที่อยู่อาศัย ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนเพื่อประกอบเป็นองค์ประกอบของการจัดหาที่อยู่อาศัย คือ

1.1 โรงงาน

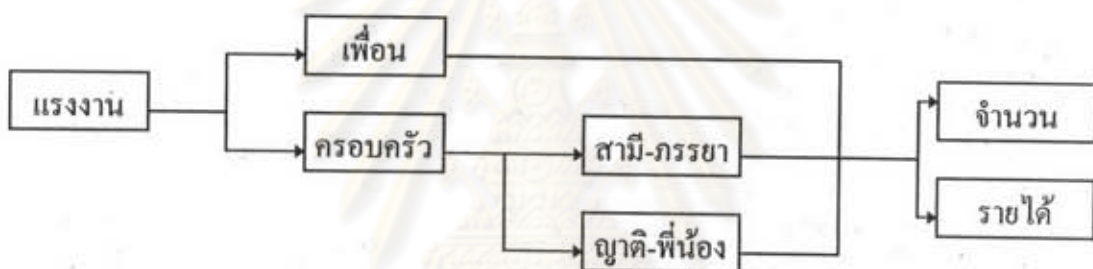

แผนภูมิที่ 1.2 แสดงการจัดหาที่อยู่อาศัยในส่วนของโรงงาน

โรงงาน เป็นส่วนที่สำคัญของการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานเนื่องจากโรงงานเป็นผู้ที่กำหนดค่าจ้างแรงงานของแรงงาน และสวัสดิการของแรงงาน โดยในเรื่องของค่าแรงงานจะมีค่าแรงขั้นต่ำเป็นเกณฑ์อยู่ ค่าแรงขั้นต่ำในขณะที่ทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็น 126 บาทต่อวัน และส่วนของสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับตัวแรงงานซึ่งในที่นี่จะพูดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยเท่านั้น. สวัสดิการเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น โรงงานอาจจะจัดเป็น 2 ลักษณะคือ จัดที่พักอาศัยให้ หรือจัดเป็นรูปของเงินสวัสดิการ

โรงงานที่ทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นโรงงานขนาดใหญ่ คือมีจำนวนแรงงานประมาณ 1,000 คนขึ้นไป ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น คือ โรงงานขนาดใหญ่มีการจัดการในเรื่องแรงงานเป็นระบบ จึงสามารถใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการกับปัญหาแรงงานในภาพรวมได้

1.2 แรงงานและผู้ร่วมอาศัย

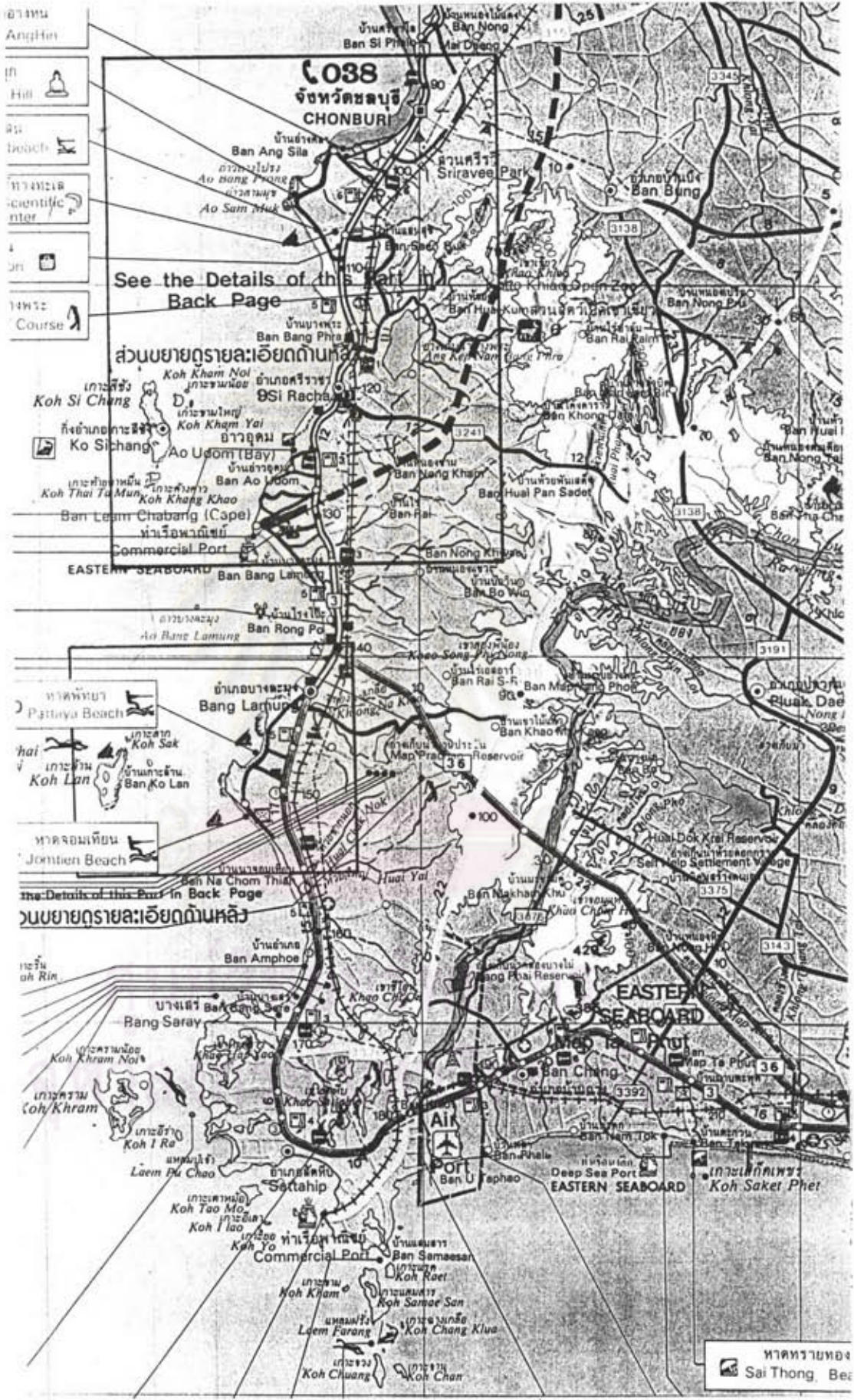

แผนภูมิที่ 1.3 แสดงการจัดการจัดหาที่อยู่อาศัยในส่วนของแรงงานและผู้ร่วมอาศัย

ส่วนนี้เป็นส่วนของแรงงานและสถานภาพของแรงงาน เป็นปัจจัยที่กำหนดพื้นที่ใช้สอยขนาดของที่อยู่อาศัย สำหรับสมาชิกที่ร่วมอาศัย สามารถจำแนกความสัมพันธ์ต่าง ๆ กัน 3 ลักษณะคือลักษณะเป็นเพื่อน, สามี-ภรรยา และญาติพี่น้อง นอกจากนี้เป็นปัจจัยกำหนดขนาดของที่อยู่อาศัยแล้ว ยังอาจเป็นแหล่งเสริมรายได้ให้กับแรงงาน ทำให้มีรายได้รวมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ทำให้ความสามารถในการจ่ายเพิ่มขึ้น จึงความสามารถในการจัดหาที่อยู่อาศัยจึงเพิ่มขึ้นด้วย

1.3 การจัดหา

ในส่วนของการจัดหาที่อยู่อาศัย ตามแผนภูมิที่ 1.4 ส่วนหนึ่งมีปัจจัยมาจากรายได้ส่วนบุคคล รายได้รวม และเงินสวัสดิการ ซึ่งกำหนดจากความสามารถในการจ่าย เพื่อเลือกลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย โดยดูจากความสามารถในการจ่ายที่มี

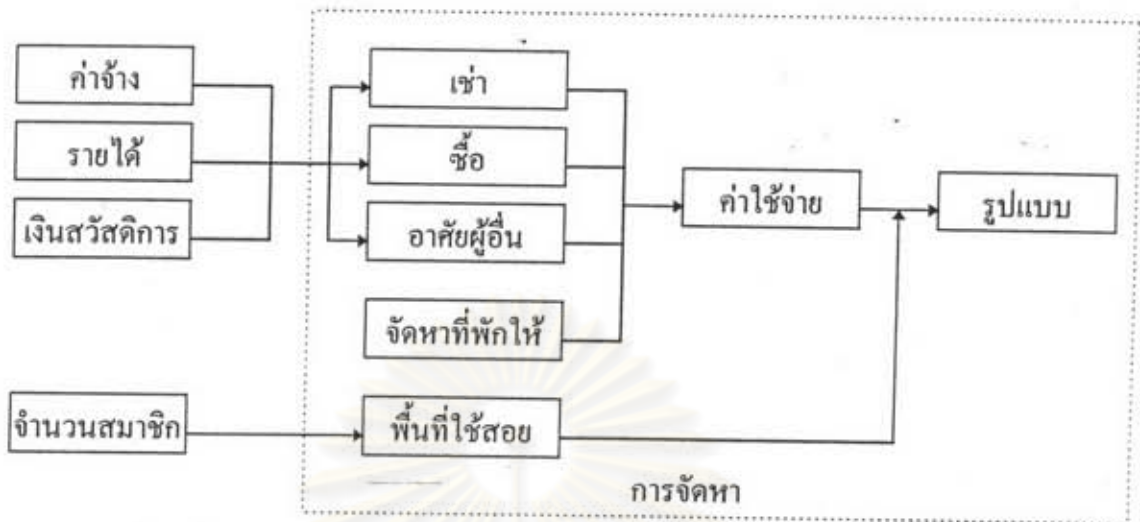
- อำเภอ Amphin
- เนิน Hill
- ชายหาด Beach
- เครื่องวัดทางวิทยาศาสตร์ Scientific Monitor
- เส้นทาง Course

See the Details of this Part in Back Page

ส่วนขยายรายละเอียดด้านเหนือ

ส่วนขยายรายละเอียดด้านใต้

หาดทรายทอง Sai Thong, Bee

แผนภูมิที่ 1.4 แสดงวิธีการจัดการที่อยู่อาศัย

อีกส่วนหนึ่ง มาจากจำนวนสมาชิกที่ร่วมอาศัยเป็นปัจจัยที่กำหนดขนาดของที่อยู่อาศัย จากสองปัจจัยหลัก จะเป็นตัวกำหนดรูปแบบและขนาดของที่อยู่อาศัย ดังนั้นการจัดการที่อยู่อาศัยของการศึกษาในครั้งนี้จึงหมายถึงการนำปัจจัยในส่วนของรายได้ และสถานภาพของแรงงาน มาพิจารณาเพื่อเลือก ลักษณะการครอบครองและรูปแบบ ของที่อยู่อาศัย

นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาถึงลักษณะการอยู่อาศัยของแรงงานได้จากการนำปัจจัยในแต่ละส่วน มาสรุป เป็นสภาพการอยู่อาศัยได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของแรงงาน อันได้แก่
 - 1.1 ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน
 - 1.2 ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมอยู่อาศัยของแรงงาน
 - 1.3 จำนวนผู้ร่วมอยู่อาศัยกับแรงงาน
2. รายได้และค่าใช้จ่ายในเรื่องที่อยู่อาศัยของแรงงาน ดังนี้
 - 2.1 รายได้ของแรงงาน
 - 2.2 รายได้รวมของครอบครัวของแรงงาน
 - 2.3 ค่าใช้จ่ายในเรื่องที่อยู่อาศัยของแรงงาน
3. ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของแรงงาน คือ
 - 3.1 ประเภทที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของแรงงาน

3.2 ขนาดของที่อยู่อาศัยปัจจุบันของแรงงาน

เพื่อทำมาหาหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยของแรงงาน นำมาวิเคราะห์ถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นในการอยู่อาศัยของแรงงาน

การศึกษาลำดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดหาที่อยู่อาศัยที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้กำหนดการศึกษาในปัจจัยหลักดังต่อไปนี้คือ

1. เรื่องลักษณะการครอบครอง
2. ค่าใช้จ่าย
3. พื้นที่ใช้สอย

ในเรื่องของปัจจัยรองของการจัดหาที่อยู่อาศัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. สภาพที่อยู่อาศัย มีปัจจัยย่อยคือ
 - 1.1 ความมั่นคงแข็งแรงของที่อยู่อาศัย
 - 1.2 ความสะอาดของที่พักอาศัย
2. สภาพแวดล้อมทั่วไป มีปัจจัยย่อยที่พิจารณา คือ
 - 2.1 ความปลอดภัย
 - 2.2 การกำจัดขยะ
 - 2.3 สภาพแวดล้อม

จากการกำหนดปัจจัยของการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ให้แรงงานให้ความสำคัญในแต่ละปัจจัยแล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยของความสำคัญที่ได้มาทำการจัดลำดับหาความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการจัดหาที่อยู่อาศัย

วิธีดำเนินการศึกษา

1. จากขอบเขตที่ได้ทำการกำหนดไว้ จึงได้หาข้อมูลของพื้นที่ที่จะทำการศึกษา คือพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ในส่วนของโรงงาน และแรงงาน เพื่อกำหนดกลุ่มประชากรและตัวอย่างที่จะทำการศึกษา พบว่า ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังจากจำนวนโรงงาน 75 โรง มีโรงงานที่มีจำนวนแรงงานประมาณ 1,000 คนขึ้นไป 4 โรงงาน มีแรงงานรวมเป็น 4,774 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางทางสถิติของ Herbert Arkin และ Raymond R. Colton. ได้ขนาด

ของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 303 คน โดยแบ่งทำการสำรวจโดยใช้สัดส่วนของจำนวนแรงงานในแต่ละโรงเป็นเกณฑ์

2. ศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พร้อมรวบรวมข้อมูลทางสถิติเพื่อประกอบการศึกษา
3. กำหนดตัวแปรในการศึกษา
4. ออกแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ชุด คือ
 - 4.1 แบบสอบถามสำหรับโรงงาน โดยมีขอบเขตตามแผนภูมิที่ 1.2 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในส่วนความช่วยเหลือจากทางผู้ประกอบการโรงงาน
 - 4.2 แบบสอบถามสำหรับแรงงาน มีหัวข้อตามแผนภูมิที่ 1.3 และ 1.4 เพื่อนำมาวิเคราะห์การจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ หาความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS และใช้ร้อยละในการอธิบายลักษณะการกระจายของข้อมูล
6. สรุปแนวทางในการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน พร้อมหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

คำจำกัดความ

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

1. โรงงานขนาดใหญ่ หมายถึง โรงงานที่มีจำนวนลูกจ้างระดับแรงงานรวมมีจำนวนประมาณ 1,000 คนขึ้นไป ที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี
2. แรงงาน หมายถึง ลูกจ้างระดับแรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
3. การจัดหาที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่แรงงานนำปัจจัยในส่วนจากรายได้ และจำนวนสมาชิกผู้ร่วมอาศัยมาพิจารณากำหนดรูปแบบและสถานะการครอบครองที่อยู่อาศัย
4. ห้องแบ่งเช่า หมายถึง ห้องหนึ่งหรือหลายห้องที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครัวเรือนหนึ่งๆ ในบ้าน 1 หลังซึ่งมีครัวเรือนอาศัยอยู่มากกว่าหนึ่งครัวเรือน โดยมีห้องครัว ห้องน้ำ หรือทางเข้าออกสู่ที่อยู่อาศัยนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทุกอย่างร่วมกับครัวเรือนอื่นที่อยู่ภายในบ้านนั้น ทั้งนี้รวมถึงห้องที่อยู่ภายในอาคารซึ่งต้องใช้ห้องน้ำ ห้องครัว หรือทางเข้าออกสู่ที่อยู่อาศัยร่วมกับห้องอื่นที่อยู่ภายในอาคารเดียวกันด้วย

5. ห้อง หมายถึง พื้นที่ภายในบ้านที่ล้อมกันด้วยฝา กำแพง ชั้น ฉาก หรือตู้ อย่างน้อย 3 ด้าน แยกเป็นสัดส่วนต่างจากห้องอื่น หรือบริเวณอื่นในบ้านนั้น ห้องที่ใช้เป็นที่พักอาศัยในอาคาร ให้มีส่วนกว้างหรือยาวไม่ต่ำกว่า 2.5 เมตร กับพื้นที่รวมทั้งหมดไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร⁵

6. ห้องเดี่ยวจึงหมายถึง ห้อง 1 ห้องที่มีขนาดตามคำจำกัดความของคำว่าห้อง ซึ่งมีพื้นที่รวมสำหรับคน 1-2 คน

7. สองห้อง หมายถึง ที่อยู่อาศัยที่มีพื้นที่รวมสำหรับคน 3-5 คน มีพื้นที่รวมไม่น้อยกว่า 18 ตร.ม.

ข้อจำกัดของการวิจัย

จากการเข้าไปสำรวจพื้นที่ของโรงงานจำนวน 4 โรง มีโรงงาน 1 โรงที่อยู่ในระหว่างขยายการผลิต ทางโรงงานจึงไม่สะดวกที่จะให้ทำการสำรวจข้อมูลได้ จึงทำการสำรวจข้อมูลได้เพียง 3 โรงงาน โดยยังคงกำหนดให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างคงเดิม แต่แบ่งสัดส่วนตามจำนวนแรงงานของโรงงานที่เหลือ

ในการแจกแบบสอบถาม เนื่องจากโรงงานเกรงจะทำให้เกิดปัญหาในการผลิต ทางโรงงานจึงทำการแจกแบบสอบถามให้ ทั้ง 3 โรงงาน จำนวนแบบสอบถามที่ส่งกลับ จำนวน 287 ชุด สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้จำนวน 205 ชุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงรูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยของแรงงาน
2. นำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เพื่อปรับปรุงแนะนำแนวทางวิธีการจัดการที่อยู่อาศัยให้กับแรงงาน
3. นำไปใช้หาแนวทางในการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

⁵ กองสุขาภิบาล กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขมาตรฐานการสุขาภิบาลที่พักอาศัย กพ.2532